

УДК 351.74:355.232

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.4.45>

ЗНАЧЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Лопасєва О.М.,

*старший викладач кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-1132-9357*

Лопасєва О.М. Значення вогневої підготовки у забезпеченні особистої безпеки поліцейського.

У статті розглянуто значення вогневої підготовки як однієї з найважливіших складових системи професійної підготовки працівників поліції. Акцентовано увагу на тому, що володіння сучасними прийомами поводження зі зброєю, а також здатність оперативно й ефективно її застосовувати, є запорукою особистої безпеки поліцейського та громадян під час виконання службових обов'язків. Вогнева підготовка розглядається не лише як технічний аспект професійної діяльності, а як комплексна система, що поєднує фізичні, психологічні, інтелектуальні та морально-вольові компоненти. Підкреслено, що належний рівень сформованих навичок володіння зброєю сприяє розвитку впевненості, рішучості та самоконтролю працівника поліції, що має особливе значення в умовах підвищеного ризику, стресу чи раптової загрози. Проаналізовано основні завдання вогневої підготовки, серед яких: удосконалення техніки стрільби, формування навичок швидкого прийняття рішень у динамічних ситуаціях, дотримання правил безпеки під час поводження зі зброєю, а також розвиток психологічної стійкості. Зазначено, що систематичні заняття сприяють не лише відпрацюванню точності та швидкості стрільби, але й навчають поліцейського зберігати самовладання у критичних умовах, діяти виважено та в межах правового поля. У роботі наголошено на взаємозв'язку між ефективністю вогневої підготовки та рівнем психологічної готовності поліцейського до екстремальних ситуацій. Систематичні тренування забезпечують формування стійких професійних якостей, серед яких – витримка, концентрація, емоційна врівноваженість і здатність до адекватної оцінки ризику. Важливим аспектом є також дотримання нормативно-правових вимог щодо застосування зброї, що гарантує законність і безпечність дій під час виконання службових обов'язків. Доведено, що ефективна організація вогневої підготовки виступає ключовим чинником у забезпеченні високого рівня професійної компетентності, дисциплінованості та особистої безпеки працівників поліції. Зроблено висновок, що вдосконалення системи вогневої підготовки має бути пріоритетним напрямом у структурі службової підготовки поліцейських, адже саме вона формує готовність діяти рішуче, впевнено й відповідально в будь-яких екстремальних умовах, забезпечуючи тим самим ефективне виконання завдань із захисту громадського порядку, прав і свобод громадян.

Ключові слова: вогнева підготовка, особиста безпека, поліцейський, професійна діяльність, зброя.

Lopaeva O.M. The importance of fires training in ensuring the personal safety of a police officer.

The article examines the importance of firearms training as one of the most essential components of the professional training system for police officers. It emphasizes that mastering modern techniques of weapon handling and the ability to use firearms promptly and effectively are key factors ensuring the personal safety of police officers and citizens during the performance of official duties. Firearms training is considered not merely a technical aspect of professional activity but a comprehensive system that integrates physical, psychological, intellectual, and moral-volitional components. It is highlighted that a proper level of weapon proficiency contributes to the development of confidence, decisiveness, and self-control of a police officer, which is particularly important under conditions of increased risk,

stress, or sudden threat. The main tasks of firearms training are analyzed, including the improvement of shooting techniques, the formation of skills for rapid decision-making in dynamic situations, compliance with safety rules in weapon handling, and the development of psychological resilience. It is noted that systematic training not only improves shooting accuracy and speed but also teaches police officers to maintain composure under critical conditions, act deliberately, and remain within the legal framework. The study emphasizes the relationship between the effectiveness of firearms training and the level of psychological readiness of police officers to act in extreme situations. Regular training ensures the formation of stable professional qualities such as endurance, concentration, emotional stability, and the ability to adequately assess risks. An important aspect is also compliance with legal regulations regarding the use of firearms, which guarantees the lawfulness and safety of actions performed during duty. It has been proven that effective organization of firearms training is a key factor in ensuring a high level of professional competence, discipline, and personal safety of police officers. It is concluded that improving the firearms training system should remain a priority area within the structure of police service training, as it forms readiness to act decisively, confidently, and responsibly under any extreme conditions, thereby ensuring the effective fulfillment of tasks related to the protection of public order, rights, and freedoms of citizens.

Key words: firearms training, personal safety, police officer, professional activity, weapons.

Постановка проблеми. У сучасних умовах воєнного стану поліцейські стикаються з підвищеними ризиками під час виконання службових завдань, що вимагає високого рівня професійної та психологічної підготовки. Вогнева підготовка, яка є невід'ємною складовою професійного навчання, супроводжується значним психоемоційним навантаженням, тому формування стійкої психіки та навичок ефективного реагування у стресових і критичних ситуаціях набуває особливої значущості. Своєчасне та правильно організоване навчання навичкам безпечного поведіння зі зброєю сприяє не лише захисту життя поліцейських, а й підвищенню загальної ефективності їхніх дій у складних умовах. Проте на сьогодні недостатньо розроблені науково-методичні та організаційні механізми, які забезпечують комплексне формування особистої безпеки та психологічної стійкості працівників правоохоронних органів, що зумовлює необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Мета дослідження. Метою цієї статті є всебічний аналіз значення вогневої підготовки як ключового елементу професійної підготовки поліцейських та визначенні її впливу на забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів. У рамках наукової статті передбачено дослідити, яким чином систематичні тренування з володіння зброєю сприяють формуванню техніко-тактичних навичок, підвищенню швидкості та точності реагування у критичних ситуаціях, розвитку психологічної стійкості та здатності до прийняття оперативно-адекватних рішень. Крім того, метою є оцінка сучасних підходів до організації вогневої підготовки, зокрема з урахуванням фізичних, психологічних і правових аспектів, та визначення напрямів вдосконалення навчально-тренувального процесу з метою підвищення ефективності і безпеки виконання службових обов'язків поліцейськими.

Стан опрацювання проблематики. Тематика вогневої підготовки поліцейських активно досліджується сучасними українськими науковцями. Зокрема, внесок у вивчення психологічних, фізичних та технічних аспектів підготовки внесли такі дослідники, як Лопасєва О.М., Наточій А.Д., Зеленський Є.С., Болгаренко В.М., Казначєєв Д.Г., Толкачов С.М., Поливанюк В.Д., Єманов В.В., Пістряк П.В., Атаманенко І.О., Бодирєв Д.А., Завістовський О.Д., Пустовий Ю.Ю. та Хара С.Д. Вони акцентують увагу на важливості комплексного підходу до формування професійних навичок поліцейських, де вогнева підготовка розглядається не лише як технічний компонент, а й як чинник забезпечення особистої безпеки та психологічної стійкості. Дослідження цих науковців підкреслюють, що систематичні тренування дозволяють поліцейському розвивати впевненість у власних діях, швидко приймати рішення у стресових умовах та ефективно реагувати на загрози.

Виклад основного матеріалу. Вогнева підготовка становить важливу складову професійної підготовки поліцейських, оскільки вона забезпечує їх готовність до різних ситуацій, у яких застосування вогнепальної зброї може знадобитися для захисту населення та власної безпеки [1].

Вогнева підготовка становить невід'ємну частину бойового навчання і охоплює роботу зі стрільською зброєю, дії під вогнем та ураження цілей у різних тактичних умовах. Вона відрізняється тим, що створює сценарії, які максимально наближені до реального бою – із шумовими ефектами,

непередбачуваними подразниками та обмеженням часу – що часто провокує інтенсивні емоційні реакції (страх, тривогу, паніку), особливо в осіб без бойового досвіду.

Підготовка традиційно поділяється на початкову, базову, спеціальну (тактичну) та залікові стрільби. До її структури входить відпрацювання основних положень стрільби, маніпуляцій зі зброєю, стрільба з різних дистанцій, у русі, з укриттів, у складі групи та під впливом стрес-факторів. Важливим елементом є також моделювання ситуацій із застосуванням умовних противників, димових чи світлошумових подразників.

Для об'єктивної оцінки ефективності вогневої підготовки застосовуються стандартизовані критерії: точність та швидкість стрільби, дотримання техніки безпеки, правильність оцінки оперативної обстановки, адекватність дій під стресом. Залікові та контрольні стрільби проводяться за регламентованими нормативами, а результати документуються та аналізуються для корекції подальших тренувань.

Служба поліцейських пов'язана з високим ступенем ризику, небезпекою для життя та здоров'я, усвідомленням високої відповідальності за результати виконання завдань та безпеки громадян [2].

Під час занять з вогневої підготовки поліцейські зазнають не лише фізичного навантаження, пов'язаного з відпрацюванням техніки стрільби, тренуванням швидкості рухів та координації, а й значного психоемоційного стресу, що формує уміння діяти у складних та непередбачуваних умовах. Така підготовка передбачає постійне поєднання фізичних, технічних та психологічних аспектів, що дозволяє поліцейському одночасно контролювати власні емоції, підтримувати високий рівень концентрації та швидко приймати адекватні рішення під час виникнення небезпечних ситуацій.

У сучасній практиці все ширше застосовуються інтерактивні технічні засоби навчання – електронні тири, лазерні тренажери, симуляційні системи типу FX та UTM, електронні системи оцінки точності стрільби (LaserHIT, Mantis); VR-комплекси (VR-симулятори) для моделювання урбаністичних та тактичних сценаріїв. Вони дозволяють моделювати складні та високостресові сценарії без ризику травмування, а також здійснювати детальний аналіз техніки стрільби за допомогою цифрових датчиків. Такі методики значно підвищують якість підготовки та дозволяють формувати стійкі моторні навички.

Отже, вогнева підготовка повинна розглядатися не лише як технічний етап відпрацювання навичок, а як складова психофізіологічного формування бойової готовності – своєрідний «психологічний фільтр», який виявляє рівень стійкості особового складу до реальних загроз і сприяє розвитку адаптаційних можливостей.

Сутність вогневої підготовки працівників поліції полягає у формуванні висококласних фахівців [3, с. 672]. Одним із ключових напрямів є виправлення типових помилок стрільців: надмірне напруження кисті, неправильний хват, некоректне прицілювання, передчасне натискання на спуск, дихальні помилки. Систематичний аналіз помилок та індивідуальна корекція інструктором забезпечують стійке зростання результатів і зменшують ризик неефективного застосування зброї у реальних умовах.

Саме тому, необхідною умовою ефективного проведення вогневої підготовки є її інтеграція з тренінгами, адаптаційними вправами та відновлювальними заходами. Вогнева підготовка включає відпрацювання навичок точності і швидкості стрільби, а також формування умінь правильно оцінювати оперативну обстановку, прогнозувати дії потенційно агресивних осіб і мінімізувати ризики для власної безпеки та безпеки оточення. Регулярні тренування, що моделюють екстремальні сценарії, сприяють розвитку психологічної стійкості поліцейського, підвищують його впевненість у власних діях та здатність залишатися спокійним у критичних ситуаціях.

Крім технічної складової, особливу роль у вогневій підготовці є психологічна готовність. Поліцейські повинні бути не лише фізично здатними натиснути на спусковий гачок, але й морально готовими до цього в умовах надзвичайних ситуацій. Крім того, постійна вогнева підготовка формує високий рівень професійної стресостійкості, дисциплінованості та відповідальності, адже поліцейський навчається діяти в межах правових норм, дотримуватися правил безпеки при поводженні зі зброєю та законно виконувати службові обов'язки навіть у стресових та небезпечних умовах.

Під час стресових ситуацій організм поліцейського проходить через типові психофізіологічні реакції: підвищення рівня адреналіну і кортизолу, прискорене серцебиття, звуження периферич-

ного зору («тунельний зір»), погіршення дрібної моторики. Ці фактори безпосередньо впливають на здатність вести прицільну стрільбу. Відомі дослідження Д. Гроссмана та українських військових психологів доводять, що правильне тренування дозволяє знизити негативний вплив цих реакцій і підвищити ефективність дій у стресі.

Регулярне поєднання фізичних вправ, стрілецької практики та психотренінгів формує комплексну адаптацію до стресових факторів, сприяє розвитку уваги, швидкості прийняття рішень та контролю емоцій. Теоретичні дослідження вітчизняних і зарубіжних психологів (Grossman, Lemure, Mogofov) підтверджують, що ефективна психофізіологічна підготовка безпосередньо впливає на результати виконання завдань у бойових умовах.

Саме тому в програми підготовки дедалі частіше включаються елементи психологічного тренінгу, моделювання ситуацій бойового стресу, що дозволяє мінімізувати ризики дезорієнтації та паніки під час виконання бойових завдань [4].

Розвиток стійкої психіки повинен здійснюватися з урахуванням індивідуальних особливостей поліцейських. Важливу роль при цьому відіграють емоційна стабільність, рівень стресостійкості, здатність до саморегуляції та концентрації уваги. Як зазначають у своїх дослідженнях вітчизняні та зарубіжні психологи, зокрема А. Маслоу, Р. Лазарус, В. Морозов та С. Кримський, ефективна адаптація до стресових ситуацій можлива лише за умов регулярної психофізичної підготовки [5].

Не менш важливим компонентом є суворе дотримання правил безпеки при поводженні зі зброєю: контроль напрямку ствола, заборона на наведення зброї на людей, перевірка зброї перед початком занять, дотримання команд інструктора. Порушення цих принципів часто є причиною травматизму під час тренувань.

Таким чином, вогнева підготовка є не лише технічним або фізичним тренуванням, а комплексним інструментом забезпечення особистої безпеки поліцейського та ефективного виконання ним завдань із захисту прав, свобод і життя громадян.

Висновки. Вогнева підготовка є ключовою складовою професійної діяльності поліцейського, яка безпосередньо впливає на рівень його особистої безпеки та ефективність виконання службових обов'язків. Систематичні тренування забезпечують формування технічних навичок поводження зі зброєю, точності стрільби та швидкості реагування в екстремальних ситуаціях. Одночасно вони сприяють розвитку психологічної стійкості, самоконтролю та здатності приймати правильні рішення під впливом стресу. Підготовка у сфері вогневої діяльності поєднує фізичні, психологічні та когнітивні аспекти професійної компетентності поліцейського. Працівник поліції, який пройшов систематичні тренування, здатний ефективно оцінювати оперативну обстановку та передбачати потенційні загрози. Регулярні заняття з вогневої підготовки дозволяють формувати високий рівень дисципліни та відповідальності. Вони також підвищують впевненість у власних діях та готовність до оперативного реагування в критичних умовах. Адекватне виконання правил безпеки при поводженні зі зброєю зменшує ризик травмування та підвищує законність застосування вогневої сили. Вогнева підготовка сприяє зміцненню фізичної витривалості та координації рухів, що є необхідним для швидкого реагування у небезпечних ситуаціях. Вона формує у поліцейського здатність діяти злагоджено у складі групи та приймати колективні рішення у кризових обставинах. Ефективна організація тренувального процесу забезпечує комплексний розвиток навичок, необхідних для самозахисту та захисту громадян. Вогнева підготовка виступає фундаментом професійної компетентності, яка гарантує високий рівень готовності до будь-яких службових завдань. Вона сприяє формуванню морально-етичних засад поведінки під час застосування зброї. Підготовка у цьому напрямі підвищує загальний рівень безпеки як поліцейського, так і населення, яке він охороняє. Таким чином, вогнева підготовка є невід'ємною складовою системи професійної підготовки поліції та ключовим чинником забезпечення особистої безпеки і ефективності виконання службових обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 No 580-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. No 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 03.10.2025).
2. Zavistovskyi, O.D. (2023). Implementation of information technologies in the professional training of future police officers in higher educational institutions of education. Publishing

House «Balti-ja Publishing». сайт журналу ДДУВС URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua> (дата звернення 04.10.2025).

3. Поливанюк В.Д., Бодирєв Д.А., Завістовський О.Д. Правові та методичні основи організації вогневої та фізичної підготовки працівників територіальних органів. Національної поліції України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал, 2021. Спеціальний випуск, № 2 (116). С. 672-676. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua> (дата звернення 06.10.2025).
4. Єманов В.В., Пістряк П.В., Атаманенко І.О. Проблемні питання методики вогневої підготовки з урахуванням досвіду застосування військ в операції Об'єднаних сил. Системи озброєння і військова техніка. 2021. № 3 (67). URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua> (дата звернення 04.10.2025).
5. Лопасєва О.М. Сучасний підхід до навчання поліцейським діям в екстремальних умовах, 2018. Науковий вісник ДДУВС., С. 110–112. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua> (дата звернення 05.10.2025).
6. Казначеев Д.Г., Лопасєва О.М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 4. С. 82–85. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua> (дата звернення 08.10.2025).